

FORRÁSKÖZLEMÉNYEK

MERÉNYI-METZGER GÁBOR

GRÓF BERCSÉNYI MIKLÓS KERESZTELÉSI ANYAKÖNYVI BEJEGYZÉSE

Baptismal Registry Entry of Count Miklós Bercsényi

Encyclopaedias, monographs, studies and articles from the 19th, 20th, and even from the 21th century claim that Kuruc Major General Miklós Bercsényi (1665–1725) was born as only son of Sen. Count Miklós Bercsényi († 1689) and Countess Mária Erzsébet Rechberg-Rothenlöwen († 1686) in the fortress of Temetvény (Hrádok, Slovakia) in Nyitra County. The time of birth is generally dated to autumn 1665 or 6 December 1665.

The baptismal registry entry found in the archives of Saint Stephen's Cathedral, Vienna, unequivocally proves that the major general of Prince Ferenc Rákóczi II was born at the end of September 1665 in Vienna, and was baptised in Saint Stephen's Cathedral (Stephansdom), on 24 September. His godparents were Count Ferenc Nádasdy and his wife, Count Anna Julianna Esterházy.

Keywords: baptismal registry, Stephansdom, Miklós Bercsényi, Ferenc Rákóczi II, Ferenc Nádasdy, Anna Julianna Esterházy

Néhány évvel ezelőtt – amikor a székesi gróf Bercsényi család franciaországi leszármazottairól írtam egy tanulmányt¹ – kísérletet tettem Bercsényi Miklós (1665–1725) kuruc főgenerális keresztelési anyakönyvi bejegyzésének felkutatására is. Törekvésemet akkor nem koronázta siker, most azonban, a véletlennek köszönhetően rábukkantam a keresett dokumentumra.

A XIX., XX., de még a XXI. századi lexikonok, monográfiák, tanulmányok és cikkek közlése szerint Bercsényi Miklós gróf a Nyitra vármegyei Temetvény várában látta meg a napvilágot idősebb gróf Bercsényi Miklós († 1689) és Rechberg-Rothenlöwen Mária Erzsébet grófnő († 1686) egyetlen fiaként.² A születés időpontjaként 1665 őszét vagy – Thaly Kálmán egy 1904-ben megjelent cikke³ óta általában – 1665. december 6-át szokták megjelölni. Egyedül Mészáros Kálmán volt az, aki – egy 2013-ban megjelent tanulmányában – Bercsényi születésének ezen időpontját megkérdőjelezte.⁴ A közkeletű adatok alapján

¹ *Merényi-Metzger* 2011. 55–82. o.

² *Bánkúti* 1991. 10. o.; *Braun* 2010. 171. o.; *Csatáry* 2004. 6. o.; *Heckenast Gusztáv*: Ki kicsoda a Rákóczi-szabadságharcban? Életrajzi adattár. Budapest, 2005. 57. o.; Magyar Nagylexikon. III. k. Budapest, 1994. 649. o.; *Markó László*: Ki kicsoda a magyar történelemben. Budapest, 2005. 42. o.; *Mészáros* 2006. 68. o.; *Thaly* 1885. 247. o.; Új Magyar Életrajzi Lexikon. I. k. Főszerk. *Markó László*. Budapest, 2001. 652. o. etc.

³ *Thaly* 1904. 135–136. o.

⁴ *Mészáros* 2013. 67–68. o.

megpróbáltam felkutatni a temetvényi római katolikus anyakönyveket. A vár alatt elterülő Temetvény falu (ma: Hrádok, Szlovákia) matrikuláit meg is találtam a Pozsonyi Állami Levéltárban (Štátny archív v Bratislave), ám ezek az anyakönyvek csak az 1719. évtől vannak meg,⁵ és valószínűleg korábbiak nem is léteztek.

Nemrégiben, a bécsi Szent István Főszékesegyház levéltárában való kutakodásaim során azonban váratlanul előkerült gróf Bercsényi Miklós eredeti keresztelési anyakönyvi bejegyzése.⁶ Ezen dokumentumból pedig egyértelműen kiderül, hogy II. Rákóczi Ferenc fejedelem főgenerálisa nem Temetvény várában és nem 1665. december 6-án, hanem Bécsben, 1665. szeptember végén látta meg a napvilágot, és a Szent István főszékesegyházban, azaz a Stephansdombban, szeptember 24-én részesült a keresztség szentségében.⁷ Nagy valószínűséggel Bercsényi születésnapja is 1665. szeptember 24-e volt, mivel akkoriban, a gyakori csecsemőhalálozás miatt általában már aznap, esetleg másnap megkeresztelték a gyermekeket, különösen olyan nagyvárosban, mint Bécs, ahol már a XVII. században is számos római katolikus templom és egyházi személy működött.

Az alábbiakban publikált, mindezidáig ismeretlen anyakönyvi bejegyzés semmiben sem befolyásolja az eddig kialakult Bercsényi-képet, inkább csak adaléku szolgál Bercsényi főgenerális életrajzának pontosításához. Ezen születési adat felhasználásával lehet majd megírni a jövőben megjelenő lexikonokat, monográfiákat, tanulmányokat és cikkeket.

Gróf Bercsényi Miklós német – és két szó erejéig latin – nyelvű keresztelési anyakönyvi bejegyzése az alábbi adatokat tartalmazza:

Keresztelés éve:	1665.
Keresztelés hónapja:	szeptember
Keresztelés napja:	24.
Keresztneve:	Miklós
Apja:	Nagyságos székesi báró Bercsényi Miklós, lovassági alezredes úr
Anyja:	Bercsényi Mária Erzsébet asszony, született Rechberg bárónő
Keresztapja:	Gróf Nádasdy Ferenc úr, Ludwig von Prevost lovassági alezredes úr által képviseltetve
Keresztanyja:	Gróf Nádasdy Anna Julianna asszony, született Esterházy, Maria Dorothea von Prevost asszony, született Fuchs grófné által képviseltetve
Bába:	Barbara Kochiz

A dokumentumból tehát megtudhatjuk, hogy az 1665. szeptember 24-én megkeresztelt Miklós szüleit báró Bercsényi Miklósnak és Maria Elisabeth von Rechberg bárónőnek hívták. Továbbá azt is, hogy a keresztszülei, a Bécsben, 1671. április 30-án – a Wesselényi-féle összeesküvésben való részvételéért – kivégzett gróf Nádasdy Ferenc (1623–1671) országbíró és az ő felesége, gróf Esterházy Miklós (1583–1645) nádor lánya, Julianna (1630–1669)

⁵ ŠAB ZCM Inv. č. 1000–1005. Rímsko-katolícky farský úrad Hrádok.

⁶ AMDStS Taufbuch. Tom. 27. Fol. 26. Eredeti tisztázat – latin és német nyelvű.

⁷ AMDStS Taufbuch. Tom. 27. Fol. 26.

voltak. Igaz, ők személyesen nem vettek részt a szertartáson, hanem a nevükben Ludwig von Prevost (†1671) alezredes és neje, Maria Dorothea Fuchs von Fuchsberg grófnő⁸ tartották keresztvív alá a gyermeket.

Itt szeretném megjegyezni, hogy a szakirodalmi források mind az édesapáról, mind az édesanyáról azt közlik, hogy grófi rangjuk volt. Nos, ezen állítások csak részben igazak. Idősebb Bercsényi Miklós 1665-ben még báró volt – mely címet az édesapja, Bercsényi Imre nórádi főkapitány nyerte el 1639-ben⁹ – és csak 1689. június 24-én kapta meg a grófi címet.¹⁰ Az édesanya azonban soha nem volt gróf, hanem „csupán” báró, mely birodalmi titulust a nagypja, II. Bero von Rechberg zu Hohen-Rechberg (†1623) nyerte el 1601. december 4-én.¹¹ Megjegyzendő még, hogy Maria Elisabeth bárónő „hivatalosan”, azaz anyakönyvileg csak a Rechberg vezetéknevet viselte és nem a Rechberg-Rothenlöwen-t.¹²

Végezetül, említésre méltó adalék, hogy a főgenerális szülei, idősebb báró Bercsényi Miklós és gróf Forgách György özvegye, Maria Elisabeth von Rechberg bárónő szintén a bécsi Stephansdom-ban, 1664. november 3-án fogadtak örök hűséget egymásnak.¹³

GRÓF BERCSÉNYI MIKLÓS KERESZTELÉSI ANYAKÖNYVI BEJEGYZÉSE

A[nn]o 1665 September.

Ihr Gnad[en] H[err] Nicolaus Berchini
 Freyh[err] de Seges. Ob[e]r[st]l[eutnant] zú pferdt.
 D[omina] M[aria] Elisabetha Berchini, gebahren
 Freyin Von Rechberg.
 H[err] Franz Graff Von Nadast. per D[ominus] Ludovicus
 Von Prevost Ob[e]r[st]l[eutnan] zú pferdt.
 F[rau] Anna Julianna Grafin Von Nadast, gebahren
 Esterhazin. per D[omina] Maria Dorothea Von Prevost
 gebahren Gräffin Fúxin.
 Barbara Koxizin.

⁸ *Friedrich Freiherr von Haan*: Genealogische Aiszüge aus den beim bestandenenen niederösterreichischen Landmarschall'schen Gerichte publicierten Testamenten. In: Jahrbuch der k. k. Heraldischen Gesellschaft „Adler”. Wien, 1900. 225. o.

⁹ MNL OL A 57 9. k. 336–338. o.

¹⁰ MNL OL A 57 20. k. 346–350. o.

¹¹ Genealogisches Handbuch des Adels. Bd. 141. Genealogisches Handuch der Fürstlichen Häuser. Bd. XVIII. Limburg an der Lahn, 2007. 250.

¹² AMDStS Taufbuch der Dompfarre St. Stephan. Tom. 27. Fol. 26.; AMDStS. Trauungsbuch der Dompfarre St. Stephan. Tom. 23. Fol. 42.

¹³ AMDStS Trauungsbuch der Dompfarre St. Stephan. Tom. 23. Fol. 42.

LEVÉLTÁRI FORRÁSOK

AMDSSt	Archiv der Metropolitan- und Domkirche zu St. Stephan in Wien
Taufbuch	Taufbuch der Dompfarre St. Stephan. Tom. 27.
Trauungsbuch	Trauungsbuch der Dompfarre St. Stephan Tom. 23.
MNL OL	Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltára
A 57	Magyar Kancelláriai Levéltár. Libri Regii
SAB ZCM	Štátny archív v Bratislave, Zbierka cirkevných matrík. Inv. č. 1000–1005. Rímsko-katolícky farský úrad Hrádok

BIBLIOGRÁFIA

<i>Bánkúti</i> 1991.	<i>Bánkúti Imre</i> : Gróf Bercsényi Miklós. Budapest, 1991.
<i>Braun</i> 2010.	<i>Braun László</i> : Bercsényi Miklós (1665–1725). <i>Acta Beregsasiensis</i> , 2010. 1. sz.
<i>Csatáry</i> 2004.	<i>Csatáry György</i> : Gróf Bercsényi Miklós levelei és emlékei Ung vármegyében. Ungvár, 2004.
<i>Merényi-Metzger</i> 2011.	<i>Merényi-Metzger Gábor</i> : A Bercsényi család utolsó három generációjának anyakönyvi forrásai. <i>Fons</i> , 2011. 1. k. 55–82. o.
<i>Mészáros</i> 2006.	<i>Mészáros Kálmán</i> : II. Rákóczi Ferenc tábornokai és brigadérosai. Budapest, 2006.
<i>Mészáros</i> 2013.	<i>Mészáros Kálmán</i> : Miért éppen Borsi? Tények, talányok tévedések II. Rákóczi Ferenc születéséről. In: <i>Széphalom</i> . A Kazinczy Ferenc Társaság Évkönyve, 23. [2013]. Szerk. <i>Kováts Dániel</i> . 67–68. o.
<i>Thaly</i> 1885.	<i>Thaly Kálmán</i> : A székesi gróf Bercsényi család. I. k. Budapest, 1885.
<i>Thaly</i> 1904.	<i>Thaly Kálmán</i> : Bercsényi Miklós születésnapja. <i>Turul</i> , 1904. 135–136. o.